

V nemških strankah je ta kategorična izjava Mladocsehov obudila silno jezo, kateri so dali duška v strupenih govorih na raznih shodih in v ostrih člankih. Zdaj so bili češki veleposestniki njih in poštenega mešetarja grofa Badenija zadnje upanje in zdaj se je tudi to izjalovilo.

Češki veleposestniki so izjavili, da se z Nemci nečejo pogajati in da tudi nemških veleposestnikov ne marajo sprejeti v krog večine. To je izjavil jeden najuglednejših in najveljavnejših članov kluba čeških veleposestniških poslancev, grof Deym, minolo nedeljo na shodu v Taboru, in pri tisti priliki naravnost povedal grofu Badeniju, da češki veleposestniki nočejo biti orodje v njegovih rokah in da se Badeni mora okleniti večine.

Češkim veleposestnikom je to izjavo narekovala zavest, da Badenijevi poskusi, doseči nekako polovičarsko spravo mej Čehi in Nemci, niso več umestni. Po njih mnenji hoče Badeni spravo, katera bi Čehom nalagala kar mogoče žrtev, Nemcem pa zagotovila čim več prednostij, ker bi taka piškava sprava imela brez dvoma take posledice, kakršne so imele Taaffejeve punktacije, ki so ubile staročeško stranko in nakopale veleposestnikom največje sovraštvo češkega naroda. Zato jo veleposestniki odklanjajo, toliko bolj, ker ima sedanja parlamentarna večina moč, da eventualno tudi proti volji Nemcev uveljavi načela ravnopravnosti in avtonomije ter tako naredi za vselej konec vsaj jezikovnim bojem.

Za poštenega mešetarja, za katerega bi grof Badeni tako rad veljal, pomeni ta izjava čeških veleposestnikov hud poraz, kajti iz nje razvidi, ne samo, da so vsi zastopniki češkega naroda solidarni, nego tudi to, da se češki veleposestniki, ti mogočni podporniki Taaffejevi in Windischgrätzovi, nečejo podrediti njegovemu vodstvu, nego da hočejo hoditi po svojih potih in če treba tudi proti njemu.

Badeni je zdaj tam, kjer je bil tedaj, ko je zaključil državni zbor. Kaj stori? Tega sedaj najbrž niti sam ne ve!

Slovenci — Slovani, pomoč!

Rodoljub iz Istre piše „Edinosti“: „Soparna teža visi dolgo, dolgo že nad umirajočimi Slovani eminentno važnega Primorja. Tu preži na nas Scylla — tam Charybdis — od severja Nemec, od juga Italijan. Uničujejo nas od dveh stranij in žal uničili so nas že veliko.

A šlo je počasi v poltisočletju benečanskega gospodstva in ravno tako vse stoletje za nas le mačehinskega gospodavanja raznih zistemov.

Toda tek časa, doba krutega nasilstva se jim giblje prepočasi. V stoletju para in elektrike velja, da izginjamo brže s površja zemlje. Na morju nas napadajo Čožoti, kričeči nam: Morte agli Slavi! Od morja življenja odrinjajo nas čifutski kapital in kremplji gladnih nasprotnikov. Ne puste nas niti do mršavih služeb, ako ne služimo italijanskim malikom, in še tam vohajo vedno za nami in ovajajo sleherni naš vzklik, ki se nam izvija v

obupanju do mile matere Slave. Suknjo in škarje v rokah, delajo nam krivično volilno geometrijo, potoki prevar in nasilstev so sled vsaki volitvi naši. A plača in nasledek? Pregarjanja morajo trpeti naši sokoli, slovenske žene ihtijo k nebu za pomoč, deca joče, proseča kruha — a koliko jih je, ki ne najdejo kruha radi sovragov! Beže tje v Ameriko in v Egipt umirat lakote, zamirat Majki Slavi. Po Tržaškem in Goriškem se čimdalje bolj umika naša govorica laščini. Da, mi umrjemo, naši so le — grobovi!

Kaj pa nasprotniki? Ne zменеči se za naše solze, odirajo še naše zapuščene sirote, veseleči se vedno novih „zmag“. Nikdar nikjer ne privoščajo našincem pomoči, četudi so nas odrli do kostij in četudi vse žrtvujemo za njihovo lakomnost in prekanjenost. Oni ne poznajo hvaležnosti do nas.

A kaj še le gospoda njihova in prvaki? Najprvi poglavar Primorja se je smeje sprehajal po Pulju, ko so v parlamentu letele na njega srdite pušice.

Zakaj? Saj se ni bati ni njemu, ni njegovim pobočnikom, ker jih varujejo — „višji oziri“.

O zistem, o zistem, ki si toli nehvaležen svojim Slovanom, ki so že tolikokrat žrtvovali svojo srčno kri za to ljubljeno državo! Kdo ne bi razumel besed jednega največjih vladarjev, ki je obrnjen proti kipu brezsmrtnega Sobieskega, vzklikal o nehvaležnosti do Slovanov?!

„Da, vi državniki naši, vi ste tisti, ki tu doli na jugu redite gada, ne jednega, nego 100 gadov za sebe in za branitelje države — za nas!

Rodoljubi! Slovani! Mi toženi in mučeni, a že na pol obupani, še branimo sebe, našince in Slavo — a do kedaj bomo še mogli? Kaj bode pa za nami?

Après nous le déluge! Ker nam torej nikdo noče pomagati in ker celo državniki pravijo, da ne morejo pomagati iz „višjih ozirov“, torej za Božjo voljo, pomozite! — pomagajmo si Slovani sami!... A kako?

Največi slovanožerec zadnjega polstoletja, glasoviti Bismarck, on jo je pogodil, ko je zapričel gigantiški boj z Rusijo. Ker je ni mogel uničiti ali vsaj ponižati z vojsko in politiko, prišel je proti njej strahovito gospodarsko vojno. Tako pak je postal nezadovoljen njeni največi dobrotvorec. Bistro oko Aleksandra III. je uredilo čudovito lepo ruske finance in sploh domače gospodarstvo, a kar ni dovršil on, to nadaljuje z žilavostjo jednako genijalni sin in naslednik njegov Nikolaj II.

Slovenci, Slovani — to nam bodi v izgled! Ne obupajmo še! Gospodarski se združimo, pomagajmo jeden drugemu! Otresimo se najprvo gospodarskih spon! Naše avstrijsko Primorje je v posebni nevarnosti. V Istri je okolo 50 občin, v Gorici jih bo zdaj najbrž malo več, v tržaški okolici manje. Naši kmetje bi se radi oslobodili raznih trgovcev in pa oderuhov. V vsaki občini bi bilo treba povprek najmanj kakih pet narodnih „štacun“, poleg vsakovrstnih narodnih podpor. A cvenka ni. Zato posodite nam bratje, kar vas je bogatih, par milijonov za Goriško, Trst in Istro. Polovico upamo, da Vam bomo

mogli vrniti, morda tudi vse, v kacic 20 letih: ali ako bi tudi žrtvovali jeden del za dom in Slavo, vedite, da postanete največi dobrotvorci Slave, da ste oslobodili svoje umirajoče brate iz krempljev sovražnika. Hvaležni slovenski rod, sosebno potomci naši, bodo v solzah radosti poljubljivali grudo zemlje, kjer bodo počivale Vaše trudne kosti.

Onda pa rodoljubi-ljubitelji, truditelji na delo, vsaki v svoji občini, ali vsaj v vsakem sodnem okraju, v lepi organizaciji. Brez prave organizacije bo trud le piškov ali le polovičarski; še škodovati bi nam utegnilo tu in tam, ker bi sovražnik zavohal naše slabe strani. Najprvo pojdimo na roke zvestim izkušenim rojakom, katerim preti največa pogibelj; potem onim, ki imajo največo življensko moč v sebi, a sprva ne morejo ustati brez podpore. To se zna, ako nas prevare, prepustimo jih njihovi žalostni usodi. Glejmo dobro zlasti ob mejah, da ne pokupi tujec naše zemlje, kakor je v Št. Ilji blizu Maribora, kjer je morala propasti prej narodna občina. Kolikor mogoče, čuvajmo narodno posest! Našim poslancem braniteljem priporočamo posebno toplo točko. Snujmo si na dalje kmetijske podružnice, ali bolje kmetijske zadruge in slovenske posojilnice ter poučujmo ljudstvo o varčnem gospodarstvu. Občine naj pak čuvajo, da velik zapravljevec, ali naroden izdajalec ali sicer velik sovražnik ne bo smel dolgo upravljati svojega lepega gospodarstva. Vse seveda na krščansko-narodni podlagi. Narodni učitelji, pa tudi bralna in gospodarska društva in druga: vsi morate vršiti to veliko, krasno nalogo.

Tako se reši in ojači naš narod, lepa Adrija ostane morje slovansko in nikdar se ne bo krohotal naš srditi, zloradi sovrag: Finis Sloveniae, nego uresniči se stoletni rek našega Vodnika: Ilirija (Slovenija) bo oživiljena, Slovenija bo vzveličena!

Politični pregled.

Nemški nacijonalci prirede dne 11. julija strankarski shod v Celovcu, na katerem se bodo posvetovali o nadaljevanji vojne zoper vlado, zoper narodno ravnopravnost in za prevlado nemštva. Stranka napreduje močno in pridobiva čedalje več pristašev po vseh kronovinah koder prebivajo Nemci. Nam Slovanom mora to le prav biti. Kolikor bolj prezira katera stranka državni interes, in sprava mej narodi se gotovo v eminentnem interesu cele države, toliko prej mora dogospodariti in izgubiti svoj vpliv na upravo, kar je Slovanom le na korist.

Nemška agitacija zoper vlado in zoper jezikovne naredbe za Češko in Moravsko presega že vse meje. Nemci kličejo na svojih shodih prusko vojsko kar očitno na pomoč. Ni še dolgo tega, kar se je vršil v Lipskem shod, na katerem so neki avstrijski poslanci kar naravnost veleizdajalski govorili in že se pripravlja glasoviti Schönerer, da pojde predavat v Hamburg o „zatiranju Nemcev v Avstriji“. Bismarckovo glasilo „Hamburger Nachrichten“ je Schönererja prav toplo pozdravilo, kar je gotovo jako značilno. Samotar v saškem gozdu vidi dobro, da napeljava Schönerer vodo na pruski mlin.

Poljska gimnazija v Tešinu. Tretjina vsega prebivalstva Šlezija je poljske narodnosti, a vzlic temu nimajo Poljaki v tej kronovini nobene javne srednje ali obrtne šole. Dasi so siromašni, vzdržujejo vendar v Tešinu poljsko nižjo gimnazijo.

Že dolgo let se poganjajo za to, naj se ta gimnazija podržavi ali pa naj se jej vsaj podeli pravica javnosti. Poljski klub ima v državnem zboru gotovo velik upliv in njegove želje uvaža tudi vlada če je le mogoče, a dasi se je mnogokrat že oglasil za tešinsko poljsko gimnazijo, vendar ni nikdar nič opravil. Zdaj kaže, da se razmere zboljšajo, vsaj ministerski predsednik je te dni obljubil neki deputaciji, da dobi tešinska poljska gimnazija začetkom prihodnjega šolskega leta pravico zapusti.

Nemška katoliška ljudska stranka. Parlamentarna večina, katera se je osnovala, čim se je sešel državni zbor, in katera obstoji še sedaj, ne ugaja ministerskemu predsedniku, največ za to ne, ker sedi v njej nemška katoliška ljudska stranka in ker večina ni hotela medse sprejeti nemškoliberalnih veleposestnikov. Nemški nacijonalci so svoj boj zoper vlado in parlamentarno večino raztegnili tudi na katoliško ljudsko stranko in dosegli so sosebno na Tirolskem nepričakovanih uspehov. Povsod se kaže neko nasprotstvo proti katoliški ljudski stranki, nje voditelj, baron Dipauli je skoro dobil nezaupnico in prav to je napotilo stranko, da je premenila svojo taktiko. Vselej se je z vso silo upirala zahtevi, naj se sprejmejo nemškoliberalni veleposestniki v parlamentarno večino. Zdaj pa je dr. Ebenhoch po ovinkih povedal, da je pripravljena privoliti v to, da se potem laglje doseže mir mej Nemci in mej Čehi.

Stojelowski o socijalnih demokratih. — Vodja poljskih krščanskih socijalistov, pater Stojalowski, je bil do zdaj v ozki zvezi s socijaldemokratično stranko, ker je verjel v poštenost njenih namenov. Od kar so socijalni demokratje počenjali v državnem zboru mu je odprlo oči in ločil se je od njih. V svojem listu „Wieniec Polski“ pravi: Nikakor ne umejemo zakaj se zdi socijalnim demokratom potrebno, podpirati nemške liberalce v zaviranju parlamentarnega delovanja; žalostno je, da se je delavska stranka izpostavila očitnanju: upravičeno je bil zabranjen delavcem ustop v parlament, kajti, glejte, kakor hitro so prišli vanj, izpremenili so ga v gostilničarsko beznico.

Rusi v Gališki. — Položaj v Gališki živečih Rusov je jako neugoden. Godi se jim tako, kakor Slovencem na Koroškem ali na Primorskem, največ zategadelj, ker je ljudstvo siromašno in neomikano, ker imajo malo razumništva in ker je vsa oblast v rokah poljskih žlahčičev, ki pa Rusov ne ljubijo in gledajo rusko narodnostno gibanje jako neprijazno. Mej Poljaki in Rusi vlada sedaj velika napetost, da ne rečemo sovraštvo, posebno, ker so poljske stranke pri minolih državno-zborskih volitvah postopale vse prej, kakor dostojno in pošteno. Rusi so prišli do prepričanja, da si v narodnem in v gospodarskem oziru opomorejo samo na ta način, da se Gališka razdeli na dve upravni polovici, na zapadno, kjer prebivajo Poljaki, in na vzhodno, kjer prebivajo Rusi, zahtevajo torej to, kar Slovenci na Štajerskem in na Koroškem, kar Italijani na Tirolskem in kar Nemci na Češkem. S tem se seveda nasprotstvo mej Poljaki in Rusi še poostri.

Agrarni socijalizem na Ogerskem. — Socijalizem, kateri je doslej imel pristašev samo mej tovarniškimi delavci in mej rokodelci, se je začel razširjati tudi mej kmetskimi ljudstvom in sicer na Ogerskem. V tistih veleplodnih ravninah, koder pridela Ogerska vsako leto ogromne množine žita, in ki so vir njenega bogastva, je svet največ v rokah nekaterih posameznih bogatašev, pri katerih služi kmetsko ljudstvo za dnino. Za časa žetve plačujejo posestniki sicer razmeroma lepe dnine, toda ljudje niso ž njimi zadovoljni, ker nimajo pozimi nič zaslužka. Zahteve ljudstva so seveda pretirane, kajti če bi posestniki hoteli plačevati delavce in delavke kakor ti zahtevajo, prišli bi kmalo na beraško palico. Nasprotje mej posestniki in delavci je že v minolih letih vodilo krvave praske, letos pa je vsled agitacije socijalnih demokratov prišlo do velikih in jako krvavih bojov mej delavci in orožniki ter vojaki. Prizadeti posestniki so v največji stiski, ker ne morejo dobiti